

Д. Я. Вортман, А. Г. Плахонін

Олешшя

ОЛЕШШЯ – літописна назва поселення або історичної місцевості у пониззі Дніпра. В історіографії поширена думка, що О. було давньоруським містом-портом під контролем київ. князів. Існують 2 осн. версії щодо локалізації О.: о-в Великий Потьомкін (урочище Городище за 12 км нижче за течією Дніпра від центру Херсона); поселення Аджигол I та городище Дніпровське II в місці злиття Дніпров. і Бузького лиманів (в усіх виявлено давньоруські матеріали). О. вперше згадане під 1084, коли князь-ізгой Давид Ігорович пограбував тут гречників – купців-русів, які торгували з Візантією. 1153 побл. О. представники київ. князя Ізяслава Мстиславича чекали його наречену – грузин. царівну Русудан. 1160 на О. здійснили напад берладники, яких розгромили воєводи київ. князя Ростислава Мстиславича. 1164 його послі, відправлені до Константинополя (нині Стамбул) з вимогою висвятити на київ. митрополію русина Климента Смолятича, випадково зустрілися в О. з новопоставленим київ. митрополитом греком Іоанном IV і послом Візантії. 1219 волин. князь Данило Романович (Данило Галицький) завдяки човнам, що прийшли з О., зміг переправитися через Дністер. Востаннє О. згадане в розповіді про битву на р. Калка 1223, вміщеній у Лаврентіїв. літописі. За деякими припущеннями, О. під назвами Уліски та Муліса згадані у праці араб. географа 12 ст. Мухаммеда ал-Ідрісі «Нузхат ал-Муштак». Згідно з повідомленням 2-х різних інформаторів середньовіч. вченого, це місто знаходилося на відстані бл. 1,5 км від гирла Дніпра та було стоянкою суден на маршрутах угору по Дніпру та вздовж узбережжя з Болгарії до Криму. Серед краєзнавців поширена думка, що давньоруське О. пов'язане із сучас. м. Олешки (Херсон. обл.), однак жодних доказів цього донині не знайдено. Також припускають, що на місці О. пізніше існував ґенуез. замок Ілліче, зведений бл. 1440.

Рекомендована література

1. Сокульский А. Л. К локализации летописного Олешья // Сов. археология. 1980. № 1;
2. Толочко П. П. Киев и Киевская земля в эпоху феодальной раздробленности XII–XIII вв. К., 1980;
3. Буйських С. Б., Ієвлев М. М. Про осіле населення понизь Дніпра та Південного Бугу у X–XIII ст. // Археологія. 1991. № 4;

4. Коновалова И. Г. Восточная Европа в сочинении ал-Идриси. Москва, 1999;
5. Руссев М. Д. В поєсках замка Илличе // Лукомор'я: Археологія, етнологія, історія Пн.-Зх. Причорномор'я. Вип. 2. О., 2008.

Бібліографічний опис:

Олешся / Д. Я. Вортман, А. Г. Плахонін // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-76406>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).